

יומא נג: (המשנה) עד נד: (ש 2 מהסוף)**ביאורי מושגים**

יש פער גדול בין הגישה היהודית לגישה הנוצרית או האלילית. הקב"ה צייה אותנו בתורתנו לא להלחם בחומר אלא לקדש אותו ולהעלות אותו. החומר, היצרים והתאוות אינם דבר פסול ונפסד אלא דבר גשמי שניתן להעלותו ולטהרו. הגישה האלילית הפרסית ראתה בעולם שני כוחות חיוביים ורוחניים וכוחות גופניים שליליים. הנצרות התייחסה גם היא ליצרים כדבר שלילי ונפסד שיש להתנתק ממנו (לכן למשל הכמרים הנוצריים קתוליים לא מתחתנים) הרומאים שהחריבו את ההיכל לא הבינו כיצד ניתן להכניס כוחות של יצרים לתוך קודש הקודשים ולכן הדבר גרם להם ללעוד על עמנו הקדוש.

המשנה**אחרי שניטל הארון**

היתה שם אבן עתיקה (אבן השתיה) מימות נביאים ראשונים, גובהה 3 אצבעות - עליה שם הכה"ג את המחתה

הזאות דם הפר ודם השעיר (הם החלו אחרי התפילה הקצרה בהיכל)

שלב א': לקח את דם הפר (מהכהן שניערו) **נכנס** לק"ק והזה כנגד הארון 8 פעמים (כל הזאה היתה מתחת לקודמת) ויצא מק"ק

שלב ב': שחט את השעיר, לקח את דמו, **נכנס** לק"ק והזה כנגד הארון 8 פעמים (כל הזאה היתה מתחת לקודמת) ויצא מק"ק

שלב ג': לקח שוב את דם הפר (מכן זהב מיוחד) והזה מבחוץ על הפרוכת 8 פעמים, (כל הזאה היתה מתחת לקודמת)

שלב ד': לקח שוב את דם השעיר (מכן זהב מיוחד) והזה מבחוץ על הפרוכת 8 פעמים, (כל הזאה היתה מתחת לקודמת)

שלב ה': עירבב את דם הפר ואת דם השעיר (כיד להזות מהם אחר כך על המזבח הפנימי)

מה קרה לארון הברית?

ר' אליעזר, רשב"י (וכן משמע גם מהמשנה): גלה לבבל,

ר' יהודה בן לקיש: נגזז בקודש הקודשים,

חכמים (וכן משמע מהמשנה בשקלים): נגזז בלשכת העצים

עולא: גם רשב"י סבר שנגזז בק"ק ולא יצא משם שהרי כתוב - 'ויהיה שם עד היום הזה',
דחיייה לעולא: הלשון 'שם עד היום הזה' אינה ערובה לנצחיות שהרי כתוב לגבי בני שמעון בהר שעיר - 'וישבו שם עד היום הזה' - וידוע שסנחריב בבל את האומות והם כבר אינם שם.

הקשר בין הקב"ה לעם ישראל נמשל לקשר שבין איש לאישה

1. לכן בדי הארון בלטו מהפרוכת קמעה ונראו כדדי אישה,

2. לכן בחגים הרימו את הפרוכת והראו לעם ישראל את הכרובים מחובקים,

3. לכן חכמים השוו את הרשות להסתכל בכרובים למצב האינטימי שבין איש לאישה,

4. הגויים שהחריבו את ההיכל לא הבינו את השימוש בקשר שבין איש לאישה כדימוי לקשר לבורא ולכן הם לעגו עלינו (עיין ביאור מושגים)

פסוק אחד אומר - 'ויראו ראשי הבדים'
פסוק שני אומר - 'ולא יראו חוצה'
מכאן שהם בלטו אבל לא נראו ממש

ייתכן שהתיאור מתייחס לבית ראשון - ואז הפרוכת שהסירו היא הפרוכת שעל הפתח של האמה טרקסין,

ייתכן שהתיאור מתייחס לבית שני - ואז הכרובים שהראו הם הכרובים המצויירים (הכרובים האמיתיים לא היו)

במשכן

הקשר היה קשר ראשוני שבו הכלה בושה מבעלה - ולכן היה אסור לראות את הארון,

במשקדש

הקשר היה קשר ותיק שבו הכלה כבר אינה בושה - ולכן מותר היה לראות את הארון,

כשהסתלק הארון

הקשר היה כשל אישה גרושה שבושה מבעלה - ולכן אסור היה לראות את הארון

מהיכן נברא העולם

ר' אליעזר: מאמצעיתו, ר' יהושע: מהצדדים, ר' יצחק: מהים, חכמים: מארץ ישראל

ביאורי מושגים – בעמוד הבא

יומא נד: (ש אחרונה) עד נו: (ש6 מסוף הצרות)

המקור להיקש בין פר לשעיר:
'ועשה... כאשר עשה לדם הפר'

המקור למספר ההזאות:
ההזאה אחת – 'אותו' (נאמר בשעיר ונלמד בהיקש לפר)
שבע ההזאות – 'שבע פעמים' (נאמר בפר ונלמד בהיקש לשעיר)

המקור לכך שלא הזה על הכפורת ממש (אלא רק בכיוון):
א. אין צורך לכתוב כלום בהזאות השעיר שלמטה
ב. בכל זאת כתוב שם 'ולפני'
ג. מכאן אנו למדים שההזאות הן לפני ולא על ממש

ההזאות שבקודש הקודשים (גם מהפר וגם מהשעיר)

בתחילה היה מזה - הזאה אחת:
כיוון הזאת הדם - כנגד הכפורת (אבל לא עליה ממש)
כיוון היד המזה - כלפי מעלה (גב היד לכיוון מטה)

אחר כך הזה - שבע ההזאות:
כיוון הזאת הדם – זו למטה מזו
כיוון היד המזה – כלפי מטה (גב היד לכיוון מעלה)

מההזאות האחרות לומדים כבר דברים אחרים:
מההזאה שלמעלה בדם הפר –
לומדים שכשכתוב לפנים הכוונה למזרח,
מההזאות שלמטה בפר
לומדים ש – למטה צריך 7 הזאות,
מההזאה שלמעלה בדם השעיר –
לומדים שלמעלה צריך הזאה אחת

ברייתא

נפקא מינה:
אם הזה כראוי אבל לא ספר (לפי ר"א יצא, לפי ר"י לא יצא)

טעם הספירה:
ר' אלעזר: כדי שלא יתבלבל,
ר' יוחנן: התורה ציוותה

יש לספור לחוד את ההזאה למעלה ואת ההזאות שלמטה
(ר' מאיר: קודם ספר את האחת ואחר כך את השבע,
ר' יהודה: קודם ספר את השבע ואחר כך את האחת)

ר' יהודה דרש כן אחד בלבד כדי שהכה"ג לא יתבלבל בין דם הפר לדם השעיר
ר' יוסף: מכאן שר' יהודה לא סומך אף פעם על הכתב,
מסקנת הגמרא: רק לגבי הכה"ג התשוש והעייף ר' יהודה לא סמך על הכתב.

ר' יוסף: שיערבבו מעות של חובה עם מעות של נדבה
(ואין טעם לעשות שתי קופות ולכתוב עליהם חובה ונדבה
כיוון שלא ניתן לסמוך על כך שאנשים יקראו)

ההסבר של א"י: לכך שימות הבעלים של אחד הקינים
ויתערבבו מעות המת עם מעות החיים

דחיה: ראינו לגבי 13
התיבות שהיו במקדש
שסמכו על הכתב.

ר"י סבר שאין ברירה

ברייתא
ר' יהודה: לא עשו תיבות
לכסף של קיני חובה מפני
התערובות

מהו
חששו
של ר'
יהודה

מניין שר' יהודה סבר שאין ברירה

אפשרות א': ר' יהודה אסר לשתות יין בשבת על סמך הפרשת
תרומה במוצ"ש – מכאן שאין ברירה

אפשרות ב': ר' יהודה אסר לשים בע"ש 2 עירובים, על סמך זאת שרק בשבת יקבע מי מהם תקף – מכאן שאין ברירה.

דחיה: ייתכן שר"י אסר מחשש שהכד
יישבר ולא משום שאין ברירה.

ביאור מושגים - דין ברירה

בש"ס מופיעים מקרים שונים, שבהם האדם מתנה שתוצאה הלכתית תחול עכשיו רק אם אירוע מסוים יתקיים בעתיד. חלק ממקרים אלו מוגדר כתנאי וחלק מוגדר כברירה.

כדי לקבוע האם מדובר בתנאי או בברירה עלינו לברר 3 משתנים

1. האם האירוע כבר אירע,
2. האם האירוע תלוי בדעת האדם או בדעת אחרים,
3. האם האירוע אמור לקבוע שהתוצאה ההלכתית תחול (YES/NO QUESHTION) או שהוא קובע את תוכן התוצאה ההלכתית (WH QUESHTION)

אם האירוע שמתנים עליו:

כבר אירע (אלא שאיננו יודעים מה אירע) – תנאי,

לא אירע עדיין - והוא תלוי בסביבה – אבל האירוע קובע האם התוצאה תחול – תנאי

לא אירע עדיין - והוא תלוי בסביבה - והאירוע קובע את תוכן התוצאה - ברירה.

לא אירע עדיין - והוא תלוי בדעת האדם – ברירה,

דוגמאות:

אירוע שקובע האם התוצאה תחול:
'פרי זה יהיה תרומה בתנאי שירד גשם'

אירוע שקובעת את תוכן התוצאה:
'הפרי שבו יגע הזבוב יהיה תרומה'

יומא נו: (שד מהסוף) עד נז: (שפ מהסוף)

ביאורי מושגים
 פר העלם דבר, שעיר ע"ז, ופר כהן משיח: מלבד הפר והשעיר של יוה"כ ישנם עוד 3 חטאות שדמם נכנס לקודש (ולכן בשרן אינו נאכל אלא נשרף מחוץ למקדש) והם פר שמובא כשב"ד הורה לכל העם או לשבט שלם מתוך העם לעשות עבירה, שעיר שמובא כשב"ד הורה לעם או לשבט לעבוד ע"ז, ופר כהן משיח שמביא כה"ג שחטא.
 דמן של החטאות הללו מוזה 7 פעמים לפני הפרוכת ועד 4 פעמים על המזבח הפנימי (יתרות עליהן החטאות של יוה"כ שמוזות גם בקודש הקודשים ושלפני 7 ההזאות ישנה עוד הזאה אחת למעלה)

קושיה:
 דין שנלמד בהיקש (הזאת הפר למעלה והזאות השעיר למטה שבק"ק) לא יכול ללמד בהיקש (על הזאות שבקודש)

תשובות:

1. הברייתא סוברת שכשלומדים דין מקורי (הזאות הפר למטה והשעיר שלמעלה) הדין שאינו מקורי (הזאות הפר למעלה והשעיר למטה) יכול 'לתפוס עליו טרמפ'
2. הלימוד הוא מקום (הקודש) ממקום (ק"ק) – ופרטי הזאות הן פועל יוצא של הלימוד,
3. הלימוד הוא מהעבודה שבפנים לעבודה שבחוץ – ופרטי הזאות הן פועל יוצא של הלימוד.

ברייתא

'וכן יעשה לאוהל מועד' – מלמד ש:
 כשם שבקודש הקודשים:
 מזה 7+1 מהפר, 7+1 מהשעיר,
 כך בקודש לנוכח הפרוכת:
 מזה 7+1 מהפר, 7+1 מהשעיר.

גירסא ב' בברייתא

הזאות פר העלם דבר ושעיר של ע"ז
ת"ק:
 הזאות בקודש לא נגעו בפרוכת,
ראב"י:
 בביקור ברומי ראיתי שהדם נגע בפרוכת

בפר ושעיר של יוה"כ:
 ההזאות היו אחת מתחת לשניה,
 בפר העלם דבר ובשעיר ע"ז:
 ההזאות היו מעורבות,
 לכן לפי 2 הגירסאות ראב"י הצליח להבדיל בין שני סוגי הדם.

גירסא א' בברייתא

הזאות פר ושעיר של יוה"כ
ת"ק:
 ההזאות בקודש לא נגעו בפרוכת,
ראב"י:
 בביקור ברומי ראיתי שהדם נגע

התערבב דם הפר בדם השעיר

כשהתערבב לפני הזאות
 נותן 7+1 לשם פר,
 ונותן שוב 7+1 לשם שעיר

כשהתערבבו אחרי שנתן מהפר 1 למעלה
 נותן 7 לשם פר,
 ונותן שוב 7+1 לשם שעיר

רק חלק התערבב
 מזה ממה שלא התערבב

רבא (בהר"א): יכול לתת סט אחד של 7+1 לשם שניהם
 דחיית ר"י: אם יעשה כך - הזאת השעיר למעלה תקדם להזאת הפר למטה

ר"פ (בהר"א): יכול לתת 7 לשם שניהם ואז אחד למעלה לשם השעיר
 דחיית רבא: אם יעשה כך - הזאת השעיר למטה תקדם להזאת השעיר למעלה

הגמרא מסתפקת האם כששופך את שיירי הדם יש לשפוך גם מהכוס המעורבת
 (עיין בעמוד הבא)

אינו יודע מהו דם הפר ומהו דם השעיר

שלב א': נותן מכוס A
 שלב ב': נותן מכוס B
 שלב ג': חוזר ונותן מכוס A.

אם כוס A היא מהפר - הרי שיצא ידי חובה בשלב א' ובשלב ב',
 אם כוס B היא מהפר - הרי שיצא ידי חובה בשלב ב' ובשלב ג',

ביאור מושגים
אחרי שנתן מדם החטאת (כל חטאת) על 4 קרנות - שופך הכהן את יתרת דם החטאת שופך על יסוד המזבח.

ברייתא

קיבל דם חטאת בשתי כוסות

נתן דם משתי הכוסות (על קרנות שונות):
ישפוך את שתי הכוסות על היסוד,

נתן דם רק מכוס אחת:
ר' יהושע: ישפוך ליסוד רק את הכוס שנתן ממנה,
ראב"ש: ישפוך את שתי הכוסות.

הברייתא מתייחסת למקרה שבו ניתן להזות משתי הכוסות:

מה הדין כשמאחת הכוסות לא ניתן להזות (למשל דם פר ושעיר שהתערבו):

ר' פפא:

כולם מודים שאין לשפוך (כיוון שלא היה פוטנציאל של הזאה)

רהב"ר:

כולם מודים שיש לשפוך (כיוון שהאדם לא דחאו בידיים -הדם נדחה ממילא)

יומא נז: (ש9 מהסוף) עד נט. (ש15 מסוף הצרות)

ביאורי מושגים

פניה ימינה – רמי בר יחזקאל למד מהתיאור של המקוה שבנה שלמה שכשאדם צריך להקיף חפץ כלשהו עליו לפנות לימין. קביעה זו מבוססת על ההנחה שעלינו להיות מודעים לכל מעשה שאנו עושים. לכן בבוקר עלינו לנעול קודם את נעל ימין ואחר כך את שמאל, ולכן פניותינו יהיו תמיד לצד ימין (המסמל את מידת הרחמים – בניגוד לצד שמאל המשמאל את מידת הדין).

הטעם של ר' יאשיה: א. גם אם לא כתוב יחדיו דורשים כאילו שכתוב, ב. כתוב 'אחת בשנה'

הטעם של ר' יונתן: 'מדם הפר ומדם השעיר' - לחוד

נתינת דם הפר והשעיר על המזבח הפנימי

ר' יאשיה: נעשתה יחד (עירבבו את הדמים לפני נתינת הדם)

ר' יונתן: נעשתה לחוד (עירבבו את הדמים אחרי נתינת הדם)

הספקות של רמי בר חמא

לא ניתן להוכיח מהמשנה ('שם מזרק במזרק') כיוון ש - כוונתה לעירבוב טוב של הדם שבמזרקים, לא ניתן להוכיח מכך שרגל חוצצת בין הכהן לקרקע כיוון ש - רגל לא מתבטלת

ספק א' – מזרק בתוך מזרק

גירסא א': הספק: האם הוא חוצץ תשובה: נשאר בספק
גירסא ב': הספק: האם זוהי דרך שירות תשובה: כן (נלמד מפסוק ביחזקאל)

לא ניתן להוכיח מכך שספוג לא חוצץ במים כיוון שמים חודרים יותר מדם

ספק ב' – הניח סיב בתוך המזרק

הספק: האם הוא חוצץ (בין הדם למזרק) תשובה: גירסא א': נשאר בספק, גירסא ב': דם – לא (כיוון שהדם חודר מבעד לסיב), מנחה – חוצצת (אינה)

היכן עמד הכהן בזמן ההזאות לנוכח הפרוכת

חטאות פנימיות של יוה"כ (פר ושעיר): בין המזבח לפרוכת (שנאמר אחר כך 'ויצא אל המזבח')

חטאות פנימיות של ימות השנה (העלם דבר, ע"ז): לפני המזבח והפרוכת ('מזבח... לפני ה' - רק המזבח נמצא לפני ה')

טעמו של ת"ק: מקיש את המזבח חיצון (שאותו סובב ברגליו) למזבח הפנימי,

טעמו של ר"א: המזבח הפנימי אינו מקביל לכל המזבח החיצון אלא רק לקרן אחת (שטח כל קרן - אמה X אמה, שטח המזבח הפנימי אמה X אמה).

המשנה

כשסיים הכה"ג להזות כנגד הפרוכת:

שלב א': נתן דם פעם אחת על 4 קרנות המזבח הפנימי, (ת"ק: סובב את המזבח ברגליו, ר"א: נתן את הדם ממקומו)

שלב ב': נתן 7 פעמים על גג המזבח ('טהרו של מזבח'),

שלב ג': את יתרת הדם שפך על היסוד המערבי של מזבח החיצון (דם חטאות חיצוניות היה נשפך על היסוד הדרומי)

הדם נשפך מהיסוד לאמה ומשם לנחל קדרון. הדם היה קדוש מדברנו ולכן היה צריך לפדותו לפני השימוש

מדוע נתנו דווקא בסדר זה

נקודת ההתחלה

מזרח – מערב
מתחילים במזרח כיוון שכתוב 'ויצא אל המזבח'

צפון – דרום

ר"י: הפתח בפרוכת היה בצפון - לכן הגיע קודם לצפון
ר"ע: הפתח בפרוכת היה בדרום - לכן הגיע קודם לדרום

ההמשך

ר"י: תמיד יש לפנות ימינה (נגד כיוון השעון) לכן המשיך לקרן הדרומית-מערבית.

ר"ע: בדרכו לקרן הדרום מזרחית חלף הכהן על פני הקרן הדרום מערבית – לכן עליו לשוב אליה.

הברייתא

סדר נתינת הדם על הקרנות

מתחיל במזרח (ר"ע – בקרן הדרומית, ר"י – בקרן הצפונית)
עובר למערב (ר"ע – דרומית ואח"כ צפונית, ר"י – צפונית ואח"כ דרומית)

מדוע ר"ע לא דרש לפנות ימינה

אפשרות א': הוא לא סבר את עצם הדין שיש לפנות ימינה,

אפשרות ב': הוא סבר שדין הפניה ימינה נאמר רק בדברים שנעשים בחוץ (בעזרה) ולא בדברים שנעשים בפנים (בקודש)

אפשרות ג': הוא סבר שהכהן נותן את הדם ממקומו (וכל דין פניה ימינה נאמר רק בהליכה רגלית)

יומא נט: (ש15 מסוף הצרות) עד ס. (המשנה)

ביאורי מושגים
 כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא על הכלל כולו יצא:
 כשהתורה מחדשת דין ניתן ללמוד מממנו על מקרים נוספים הדומים לו. אלא אם כן –
 שני (או שלוש) כתובים הבאים כאחד אין מלמדים – אם הדין מופיע ביותר ממקרה אחד (התנאים חלקו האם צריך דוקא 3 מקומות או שמספיק שניים) לא ניתן ללמוד אותו על הכלל כולו.
 ההגיון הוא פשוט - אם התורה רצתה שנלמד את הדין על מקרים נוספים היא לא היתה כותבת את הדין ביותר ממקום אחד!

ציטוט מהמשנה

כיצד נתנו את המתנות על קרנות המזבח הפנימי
 ת"ק: סובב את המזבח ברגליו – על כל הקרנות – נתן מלמטה למעלה,
 ר"א: נתן את הדם ממקומו – על הקרן שלידי - נתן מלמטה למעלה
 על שאר הקרנות - נתן מלמעלה למטה

דעה נוספת בדעת ר"א:
 על 3 הקרנות הקרובות - נתן מלמטה למעלה
 על הקרן הכי רחוקה - נתן מלמעלה למטה

ציטוט מהמשנה

שלב ב':
 נתן 7 פעמים על גג המזבח (טהרו של מזבח),

את הדם היו נותנים היכן שנתנו את המתנה האחרונה
 ר"ח: את 7 המתנות נתנו בצפון (כיוון שהמתנה האחרונה היתה בצפון)
 ר"ח: את 7 המתנות נתנו בדרום (כיוון שהמתנה האחרונה היתה בדרום)

ציטוט מהמשנה

שארית הדם של חטאת פנימית - נשפך על היסוד המערבי
 שארית הדם של חטאת חיצונית נשפך על היסוד הדרומי

מדוע שפכו את דם החטאות הפנימיות על היסוד המערבי:
 'אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אוהל מועד'

מדוע שפכו את דם החטאות החיצוניות על היסוד הדרומי:
 כשם שבפנימיות שופך על היסוד הקרוב ליציאתו כך גם בחיצוניות שופך על היסוד הקרוב ליציאתו (היסוד הדרומי הקרוב ביותר לכבש)

עוד שתי דעות מופיעות בברייתא

ברייתא

ר"י: תמיד (גם דם פנימית וגם דם חיצונית) – שפכו על היסוד המערבי
 רשב"י: תמיד (גם דם פנימית וגם דם חיצונית) – שפכו על היסוד הדרומי

טעמו של ר' ישמעאל: לומדים את דין חטאת חיצונית (שלא נכתב במפורש בתורה) מדין חטאת פנימית (שפורש בתורה)

טעמו של רשב"י: המזבח היה בצפון ולכן היסוד הדרומי היה נמצא 'לפני ה' (מול פתח ההיכל)

ברייתא

הדם שזורם מהעזרה לנחל קידרון:
 ר' מאיר ור' שמעון: יש בו איסור מעילה מדרבנן, (מועלים בו מדרבנן)
 חכמים: אין בו שום איסור מעילה (אין מועלים בו)

המקור לכך שלפי כולם מהתורה אין מעילה בדם:

עולא:
 'שלכם' – הדם שייך לכם,
 בית מדרשו של ר' ישמעאל:
 'לכפר' – לכפרה נתתיו ולא למעילה.
 ר' יוחנן:
 'כי הדם הוא בנפש יכפר' - מעמד הדם לפני הכפרה זהה למעמדו אחריה.

יש 3 לימודים ללמד שבדם שנשאר:
 א. אין איסור אכילת נותר,
 ב. אין איסור טומאה,
 ג. אין איסור מעילה.

איסור פיגול לא צריך מיעוט מיוחד כיוון
 שחייב פיגול קיים רק בדבר שיש לו
 מתירים (ודם הוא מתיר בעצמו)

הסברו של ר' יוחנן מבוסס על ההנחה שלאחר כפרה אין מעילה.
 זאת כיוון שדבר שנעשית מצוותו אין מועלין בו.

אמנם ישנם מקרים שבהם נעשית מצותו ומועלים בהם.
 אבל לא לומדים מהם על שאר המקרים כיוון ש:

אפשרות א' – שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדים
 ישנם שני מקומות בהם מופיע הדין: 1. תרומת הדשן,
 2. בגדי כהונה או עגלה ערופה.

אפשרות ב' – יש מיעוט מיוחד
 באותם המקרים יש מיעוט מיוחד המלמד שמדובר בדין מקומי בלבד.

יומא ס. (המשנה) עד סא. (ש6)

ביאורי מושגים
'משמעות דורשים איכא בינייהו' – לרוב מחלוקת בפרשנות הפסוק יוצרת הבדל בדין. עם זאת ישנם מקרים שבהם הפרשנויות השונות מובילות לאותה נקודה ולאותו דין במקרים אלו כל ההבדל בין הפרשנויות הוא רק כיצד מבינים את הפסוק

המשנה

שינה את סדר העבודות
אין לשנות את הסדר (ואם שינה יחזור ויעשה כסדר הראוי)
נשפך הדם באמצע ההזאות
ת"ק: כל סט הזאות (ההזאות שבק"ק, ההזאות שעל הכפורת, ההזאות שעל מזבח הפנימי) נחשב יחידה עצמאית – וצריך לחזור לראש הסט
ר"א ור"ש: כל הזאה נחשבת יחידה עצמאית – וצריך לחזור להזאה שבה הפסיק

באיזה עבודות הסדר מעכב
ר' יהודה: עבודות בגדי הלבן שמתבצעות בקודש
ר' נחמיה: כל עבודות בגדי הלבן (שבכל מקום שהן)

המקור לשיטת התנאים:
'והיתה זאת לכם לחוקת צופים... אמת כהנה'

'חוקת' מלמד: באופן עקרוני - סדר העבודות מעכב,
'זאת' ממעט: סדר עבודות בגדי הזהב - לא מעכב
'אמת' ממעט: ר"י: סדר העבודות שבחוץ - לא מעכב ר"נ: סדר שפיכת השיירים - לא מעכב

תגובת ר' יהודה למיעוט של ר"נ:
שפיכת השיירים חשובה כמו נתינת הדם (וכשם שאם לא נתן דם לא כיפר כך גם אם לא שפך לא כיפר).
לכן:
אם סדר העבודות בחוץ מעכב - סדר שפיכת השיירים מעכב,
ואם סדר העבודות בחוץ לא מעכב - סדר שפיכת השיירים לא מעכב.

הסבר זה הוא לפי ההנחה ש:
ר"ע: עצם שפיכת השיירים לא מעכב,
ר"י: עצם שפיכת השיירים מעכב.
אבל קשה כיוון שר' יוחנן קבע:
שר"נ בעצמו סבר שעצם שפיכת השיירים מעכבת - ואם כך מדוע הוא ממעט את סדר שפיכת השיירים

חפינת הקטורת נעשתה לצורך פנים (הקטרת הקטורת בקודש הקודשים) ולכן גם ר' יהודה מודה שסדר החפינה מעכב

ר' חנינא:
חפן את הקטורת (מהמזבח החיצון) לפני שחטית הפר - לא הועיל (ויחזור ויחפון אחרי שחטית הפר)

לפי הסבר זה אם צריך לשחוט מחדש פר יש צורך גם לחפון מחדש (והמשנה שלנו לא כתבה זאת כיוון שהיא אלא התייחסה לדיני הקטורת)

קושיה:
המשנה קבעה: 'זה מהשעיר לפני הפר - יחזור ויזה מדם השעיר' למרות ששחט שעיר לפני הזאת הדם - אינו צריך לשחוט שוב שעיר,
תשובה:
מדובר בהזאות שעל הפרוכת (שנעשו אחרי שחטית השעיר)

עולא:
שחט את השעיר (בעזרה) לפני הזאת דם הפר - לא הועיל (ויחזור ושחט עוד שעיר אחרי הזאת דם הפר)

יומא סא. (שד) עד סב. (סוף הפרק)

קרבן אשם של מצורע

את הדם הכבש קיבלו בכלי וביד - מהכלי היו זורקים על המזבח החיצון, מהיד היו נותנים על האוזן, האגודל והבוהן הימניות. את השמן שמו בכפו של כהן - משם היו לוקחים ומזים 7 פעמים על הכפורת ושוב לוקחים ונותנים על האוזן, האגודל והבוהן הימניות. (את מה שנשאר מהשמן שפכו על ראש המצורע המיטהר)

מי מכפר על מה

ר' יהודה

פר ושעיר שבפנים - על כל טומאות המקדש,
שעיר לעזאזל - על כל חטאי הכהנים, והישראלים.

ר' שמעון

דם הפר - על טומאות המקדש של הכהנים,
דם השעיר שבפנים - על טומאת המקדש של ישראלים,
וידוי הפר - על כל חטאי הכהנים,
וידוי השעיר לעזאזל - על כל חטאי ישראלים

דוגמאות לעבודה שהופסקה באמצע

הזה חלק מההזאות של יוה"כ

חכמים: יזה מתחילת הסט (הסט של קודש הקודשים, או הסט של הפרוכת או הסט של המזבח הפנימי)
ר"ש ור"א: יזה מההזאה שהפסיק בה (גם אם היא באמצע סט)

חכמים ור"ש ור"א מודים ששפכת השיירים לא מעכבת

הזה חלק מההזאות של המצורע

חכמים: יזה מתחילת הסט (הסט של המתנות שבהיכל, או הסט של הבהונות)
ר"ש ור"א: יזה מההזאה שהפסיק בה (גם אם היא באמצע סט)

חכמים ור"ש ור"א מודים שהמתנות שעל הראש לא מעכבות

שחט אשם מצורע ונשפך הדם לפני ההזאה

חכמים: יביא אשם חדש (וישחטו ויזה ממנו את ההזאות)
ר"ש ור"א: אין לו תקנה (אינו יכול להזות כי אין לו דם ואינו יכול לשחוט אשם נוסף כיוון שכבר שחט אשם)

זו הגירסא של ר"ח ורוב הראשונים לרש"י היתה גירסא שונה

ר' חסדא: גם חכמים סוברים שאין לו תקנה ('אתו' - יש להקריב רק אשם אחד)

עבודה שהופסקה באמצע

חכמים: לא בוצעה כלל (ויש להתחיל מתחילת העבודה)
ר"ש ור"א: בוצעה חלקית (ויש להתחיל מהיכן שסיים)

טעמים של התנאים

'אצט חטאת הכי'אויק אמת גוסף'

חכמים: חטאת אחת - ולא שתיים,
ר"ש ור"א: חטוי (הזאה) אחד - ולא שנים

קושיה: כתוב בברייתא שבמקרה זה צריך להביא אשם תשובת ר"ח: כוונת הברייתא היא צריך ואין לו תקנה

האמוראים נחלקו האם כשכתוב צריך הכוונה שעליו לעשות כן או שאין לו תקנה.
נפ"מ: ב"ש קבעו שניזר קרח צריח העברת תער - האם הכוונה לצריך ואין לו תקנה, או שהוא צריך להעביר תער על בשרו למרות שאינו מגלח בכך כלום

מה עושים כשנאלצו לשחוט כמה פרים או שעירים פנימיים

ר"א ור"ש: שורפים את כולם מחוץ למקדש – וכולם מטמאים את השורף ואת בגדיו,

חכמים: שורפים רק את האחרון מחוץ למקדש – ורק האחרון מטמא את השורף ואת בגדיו, (שהרי האחרון הוא זה שכיפר)

רבא: לא שולחים את כולם –
כיוון שכתוב 'אותו'.

מה עושים כשיש כמה שעירים לעזאזל

ר"פ בשם רבא: שולחים רק את הראשון (כשיטת ר' יוסי הסובר שהמפריש שני כבשים לפסחו – יקריב את הראשון שהפריש)

ר"פ בשם רבא: שולחים רק את האחרון, (שהרי האחרון הוא זה שכיפר)

יומא סב. (תחילת הפרק) עד סג: (ש18)

ביאורי מושגים

השעיר החיצוני – לצידם של הפר והשעיר המפורסמים שהינם חטאות פנימיות שדמן מוזה בקודש ובשרם נשרף מחוץ למקדש ישנו גם שעיר חטאת רגיל המוקרב בבגדי זהב יחד עם מוספי היום. בשרו של שעיר החטאת החיצוני נאכל (זהו בשר הקדשים היחידי שניתן לאכילה במוצאי שבת. שהרי עולות לא נאכלות, ושאר החטאות הן חטאות פנימיות שבשרן נשרף)

טהרת המצורע – אחרי שהכהן קבע שנגע הצרעת נרפא – על המצורע לעבור שלושה שלבים:

שלב א' – הציפורים: הכהן לוקח שתי ציפורים. שוחט אחת מהם על כלי שבו מים חיים, הציפור השניה נטבלת (יחד עם ארז, אזוב ושני תולעת) בכלי המוזכר ומשולחת על פני השדה.

שלב ב' – הטבילה: אחרי שבוע טובל המצורע במעיין,

שלב ג' – הקרבנות: למחרת הטבילה (המיום השמיני והלאה) מביא המצורע כבש לעולה, כבש לאשם, כבשה לחטאת ולוג שמן. ראשית שוחטים את כבש האשם מזים מהדם על המזבח ועל המצורע, מזים מהשמן כנגד ההיכל ועל המצורע, שוחטים את החטאת והעולה. ורק אז המצורע משלים את תהליך טהרתו.

המשנה

הדרישות משני השעירים:

להקנות באותו זמן, להיות באותו גובה, אותו מראה, ואותו מחיר (ובדיעבד לא מעכב)

מת אחד מהם:

לפני ההגרלה – ילקח בן זוג לשה שנשאר, אחרי ההגרלה - ילקחו שניים ויגרילו עליהם,

השה המיותר:

ת"ק: ירעה עד שיסתאב, ויפלו דמיו לנדבה (חטאת ציבור לא מתה) ר' יהודה: ימות, (חטאת ציבור מתה)

קביעות נוספות של ר"י:

נשפך דם השעיר הפנימי: ימות השעיר המשתלח,

מת המשתלח (אחרי שחיטת הפנימי): ישפך הדם של הפנימי.

מקרים נוספים ששני בעלי החיים צריכים להיות זהים (לכתחילה):
1. כבשי המצורע (העולה והאשם)
2. ציפורי מצורע,
3. כבשי מוסף השבת.

בכל המקרים הללו נאמר 'שנים',

גם בכבשי התמיד נאמר שנים ליום, אולם שם לומדים ממילים אלו שיש לשחוט את התמידים לנכח השמש (ולא בצל)

רבינא: אם חסרון הגרלה הוא מהותי - גם החסרון של פתיחת השערים הינו מהותי.

לכן השוחט בחוץ שלמים לפני פתיחת שערים – פטור.

הברייתא

השוחט שעירים מחוץ למקדש

לפני ההגרלה:

חייב (משום שחוטי חוץ) על שניהם,

אחרי ההגרלה:

חייב על הפנימי, פטור על המשתלח.

מדוע על המשתלח - פטור

הברייתא: כתוב 'לה' - למעט שעיר המשתלח

בשחטי חוץ:

מיעטנו מהמילה לה' את המשתלח,

במחוסר זמן:

ריבנו מהמילה לה' את המשתלח,

המשתלח נחשב לה' באופן חלקי,

לכן ניתן לרבות מלה' וניתן למעט – הכל בהתאם להקשר.

החסרון של ההגרלה הוא מהותי לכן העובדה שהם ראויים להיות שעיר פנימי לא מועילה,

החסרון שעדיין לא ניתן להקריב את השעיר החיצוני (יש עוד עבודות אחרות לפני כן) – אינו מהותי.

לכן העובדה שהם ראויים להיות שעיר חיצוני מועילה

מדוע לפני ההגרלה - חייב

ר"ח: הם ראויים להיות שעיר החטאת החיצוני.

(אמנם הם גם ראויים להיות השעיר הפנימי – אבל חסרה להם הגרלה)

קושיה על ר"ח (ולגירסא אחרת על רבה):

הנחות מוצא

הנחה א': בהמה שראויה עקרונית להקרב בכשרות (גם אם מציאותית ישנה מניעה טכנית) – השוחטה מחוץ למקדש חייב.
הנחה ב': קרבן פסח בימות השנה – ששחטו במקדש שלא לשמו – כשר לשם שלמים,
הנחה ג': עקירת קרבן מייעודו (שחיטה שלא לשמה) הינה מניעה טכנית (ולא מהותית).

הקושיה:

פסח בימות השנה – ראוי עקרונית להקרב בכשרות (שהרי עקירת קרבן היא מניעה טכנית) ולכן השוחטו בחוץ צריך להתחייב
 אבל – ר"ח (או רבה) קבע שהשוחט פסח בימות השנה בחוץ - פטור

התשובה:

הנחה ג' מוטעית – עקירה היא מניעה מהותית – לכן השוחט פסח בחוץ בימות השנה

דעות שונות בעניין השוחט פסח בימות השנה - מחוץ למקדש

ר' חסדא (או רבה):

שלא לשמו – חייב (כיוון שהוא הפך לשלמים)
לשמו – פטור (כיוון שהוא נשאר פסח וכעת אין זה זמנו הראוי)

ר' ירמיה (גיר' א'):

תמיד (אפילו שלא לשמו) - פטור (לא ניתן לעקור ייעוד מחוץ למקדש)

ר' ירמיה (גיר' ב'):

תמיד (אפילו לשמו) - חייב (הייעוד נעקר אוטומטית)

מתי הייעוד נעקר אוטומטית

כשהקרוב בעצמותו לא ראוי להקרב (כמו פסח בימות השנה) – יש שינוי ייעוד אוטומטי,

כשהנסיבות מסביב לא מאפשרות להקריב (כמו אשם שלא הזיע הזמן של בעליו) – אין שינוי ייעוד אוטומטי

יומא סג: (ש18) עד סה. (ש19)

ביאורי מושגים

דיחוי – חפץ שלא היה ראוי לתפקידו ואחר כך נהיה ראוי. הגמרא דנה בכמה מקומות בעקרון זה. עיקר הדין הוא בתחום קדשים אבל גם בתחום המצוות נידון מושג זה. העקרונות המרכזיים שיש לבחון אותם הם: 1. התחום (קדשים או מצוות) 2. הדיחוי - האם מדובר בדיחוי מעיקרא (מעולם לא היה ראוי) או בהיה ראוי ונדחה, 3. החפץ - האם יש דיחוי בבעלי חיים.

קושיה:

לפני ההגרלה השעירים חייבים להיות ראויים לחטאת פנימית. אם כך איך יש מצב שבו השעיר המשתלח יהיה מחוסר זמן?!

תשובה:

1. הברייתא היא כר"ש שסובר שהגרלה לא מעכבת,
2. מדובר כשנפל מום בשעיר המקורי וחיללו אותו על שעיר חלופי (ואז החלופי יכול להיות מחוסר זמן)
3. מדובר כששחטו את אימו אחרי ההגרלה (אסור לשחוט אימא ובן באותו יום – ולכן השעיר הינו מחוסר זמן)

דיני שעיר המשתלח

1. השוחטו בחוץ פטור,
2. פסול במחוסר זמן,
3. מום פוסל בו.

תירוץ 3 מניח שאיסור שחיטת בן ואם באותו יום – כולל גם דחיית השעיר מהצוק (דחיית השעיר מהצוק נחשבת כשחיטה)

ציטוט מהמשנה (לפי דיוק הגמרא)

כששעיר מת אחרי הגרלה - מביאים עוד צמד ומגרלים אותם

מה עושים עם השעיר המיותר:
חכמים: ירעה עד שיסתאב (ויימכר ובדמיו יביאו נדבה)
ר' יהודה: ימות.

מיהו השעיר המיותר:
חכמים: השני (הראשון מוקרב)
ר' יהודה: הראשון (השני מוקרב)

קושיה: לפי רב (הסובר שהכבש השני הוא המיותר) מדוע חכמים לא מנמקים את הדין (שהחטאת לא מתה) - בכך שחטאת שהפרישוה לאחריות אינה מתה

תשובה: מראש ידוע שהכבש השני לא יקרב ולכן זוהי הפרשה לאיבוד ולא הפרשה לאחריות.

רב ור' יוחנן נחלקו גם הם במחלוקת של חכמים ור' יהודה שבמשנה.
(רב: השני מיותר, ר' יוחנן: הראשון מיותר)

חכמים שבמשנה מחזקים את שיטת רב,
ואילו חכמים שבברייתא סברו כר' יוחנן.

טעמם של ר' יוחנן, ר' יהודה, וחכמים שבברייתא (הסוברים שמקריבים את השני): בעלי חיים נדחים (ולכן השה הראשון שנדחה לשעה קלה - שוב לא ניתן להקריבו)

טעמם של רב וחכמים שבמשנתנו (הסוברים שמקריבים את הראשון): בעלי חיים אינם נדחים (ולכן ניתן להקריב את שני הכבשים וכיוון שכן הראשון קודם)

כשיטת ר' יוסי שקבע (לגבי קרבן פסח) שיש להעדיף את הראשון.

טעם המחלוקת לגבי דיחוי בבעלי חיים:

רב: כשיש לבהמה מום זמני היא לא נדחית ומותר להקריבה – מכאן שבעלי חיים אינם נדחים,

תגובת ר"י: מ'בהם' לומדים ש - רק בעלי מומים אינם נדחים

תגובת רב: מ'בהם' לומדים ש- אם התערבו אברי בעלי מום באברי תמימים הם מכפרים בדיעבד

תגובת ר' יוחנן: דין זה נלמד מייטור האות ה' בבבהם'

יומא סה. (ש19) עד סו. (המשנה)

ביאורי מושגים

ישנן שתי דרכים להתייחס לשנה. שנה שמשית המורכבת 365 ימים, או שנה ירחית המורכבת 12 חודשים של 29.5 ימים – סה"כ 354 ימים. השנה הנוצרית הולכת רק לפי השמש, הנשה המוסלמית הולכת רק לפי הירח, השנה היהודית הולכת לפי הירח אבל משווה את עצמה מידי כמה שנים לשנת השמש על ידי הוספת חודש. על אף שבדרך כלל ביהדות מתחשבים בשנת הירח, ישנם מקומות שבהם גם ביהדות הולכים לפי שנת החמה (365 יום) דוגמא אחת היא פיטום הקטורת שהיה נעשה 365 ימים, ודוגמא נוספת היא שיטת רבי שקבע שגם לעניין בתי ערי חומה וגם לעניין גיל הכבש מתחשבים בשנת החמה.

ציטוט מהמשנה

ר"י:

מת השעיר המשתלח – ישפך הדם של השעיר הפנימי,

שני השעירים הינם קרבן אחד המורכב משני שעירים – לכן אם אחד השעירים מת זה פוגע בשעיר השני.

קושיה: אם ר' יהודה מתיר להעביר משנה לשנה מדוע לא יקריבו פר ושעיר שנשארו מיוה"כ אחד – ביוה"כ שבשנה הבאה

תשובה א':

בקרבות ציבור יש דין מיוחד של 'בחודשו' ולכן חייבים לקנות קרבן חדש (וגזרו גם על הפר למרות שאינו קרבן יחיד)

דחיה:

א. דין זה הוא רק לכתחילה,
ב. בגלל גזירה יגרמו לפר למות?

תשובה ב':

כיוון שחייבים להגריל מחדש חכמים גזרו על השעיר מחשש שאנשים לא ידעו שהגרילו שוב ויחשבו שהגריל מועיל משנה לשנה (וגזרו גם על הפר למרות שלא צריך להגריל בו)

דחיה:

בגלל גזירה יגרמו לפר ולשעיר למות?

תשובה ג':

חוששים שהכה"ג ימות – ואז זו תהיה חטאת שמתו בעליה (וגזרו גם על השעיר למרות שאינו קרבן של הכה"ג)

דחיה:

בגלל גזירה יגרמו לפר ולשעיר למות?

תשובה ד':

חוששים שבינתיים השעיר יעבור את גיל שנה ואז הוא יפסל (וגזרו גם על הפר למרות שלפר אין הגבלה של גיל)

דחיה:

א. בגלל גזירה יגרמו לפר ולשעיר למות?
ב. חטאת שעברה שנתה לא מתה אלא רועה

תשובה ה':

חוששים שבמשך השנה יקריבו אותם בטעות

המשנה בשקלים

שקלים שהופרשו לשנה אחת:

חכמים:

לא יכולים לשמש לשנה הבאה,

ר' יהודה:

יכולים לשמש לשנה הבאה.

הערות:

א. החשש מכך שיקריבו קיים דווקא בהם כיוון שהם מיועדים להקרבה (אבל במקרה של קרבן פסול שרועה עד שמסתאב אין חשש שיקריב כיוון שאינו עומד להקרבה)

ב. התנאים נחלקו האם חוששים לתקלה – הסבר זה הוא לפי התנא שחושש לתקלה.

יומא סו. (המשנה) עד יומא סו: (המשנה)

ביאורי מושגים

עיקר מצות השעיר – האלכסנדריים חשוב שעיקר כפרת שעיר המשתחל היא בדחייתו לצוק ולכן הם דחקו במשלח להוציאו במהירות. אולם טעות גדולה היתה בידם שהרי להלכה השילוח עצמו לא מעכב ואם הגריל את השעיר והתוודה עליו ולא שילח כיפר השעיר. עצמיות הכפרה נעוצה בהגרלה ובייעוד של השעיר לשילוח (ולפי ר' יהודה גם בוידוי שמעכב), עצם השילוח למרות שהוא מצוה גדולה, בדיעבד אינו מעכב.

משנה

הוידוי על המשתלח

אחרי שגמר הכהן להזות לגמרי את דם הפר והשעיר הוא ניגש להתוודות על השעיר המשתלח.

נוסח הוידוי: אנה חטאו... עמך בית ישראל... ככתוב... לפני ה' זתסחר' כשהעם שמע את שם ה': היה כורע ואומר בשכמל'ו.

שילוח המשתלח

עם סיום הוידוי היה מוסר הכה"ג (דווקא בעזרה את השעיר למשלח, כולם כשרים לשלחו) (התנאים נחלקו האם בפועל נתנו גם לישראלים לשלחו) כדי להתחמק מהאלכסנדריים (שמרטו את צמרו של השעיר) עשו כבש

מדוע לא הזכירו בוידוי את הכהנים: ר' ירמיה: זוהי שיטת ר"י (הסבור שהכהנים לא מתכפרים בשעיר אלא בפר), אב"י: כהנים נכללים ב - 'עמך בית ישראל'

דיני השילוח המרכזיים

- 'איש' – גם ישראלי כשר לשלוח,
- 'עיתי' – יש להכינו לכך בער יוה"כ (ובדיעבד אם לא הכינו כשר)
- 'עיתי' – גם בשבת (כשהשה חלש מותר לסוחבו על כתפיו)
- 'עיתי' – גם בטומאה (מותר למשלח להכנס לעזרה בטומאה כדי לקחת את השעיר)

רפרם דייק מכאן שאיסור טלטול נוהג רק בשבת ולא ביוה"כ (הגמרא בכריתות יד. דחתה את דברי רפרם)

הכה"ג צריך למסור את השעיר למשלח בעזרה

דיני שילוח נוספים

- כשהשעיר חולה – לוקחו על כתפיו,
- כשהמשלח חולה – נותנים למישהו אחר לשלח,
- כשהשעיר לא מת מהנפילה – יורד למטה וממיתו

ר' אליעזר הגדול נשאל מה הדין בשלוש השאלות הללו אולם כיוון שלא שמע מרבתי תשובה לעניין זה - לא ענה לתלמידיו. (כך נהג ר"א בכל מקרה של שאלה שלא שמע עליה תשובה מרבתי)

חטא העגל

1. כל שבט לוי לא חטאו בחטא העגל (והכתוב שקבע 'האומר לאביו ולאימו לא הכיר' מתייחס לסביו מישראל)
2. העונש על חטא העגל התחלק לשלוש סוגים: סייף, מגיפה והדרוקן. העונשים באו לאדם בהתאם למידת מעורבתו בחטא.

יומא סז: (המשנה בסוף העמוד) עד סח: (סוף הפרק)

ביאורי מושגים

טומאת קרבנות הנעשים בחוץ – הרש"ר הירש התווה קו כללי בהסבר מקורות הטומאה. הוא טען שהמאפיין של הטומאה הוא המוות (אדם שמת, בהמה שמתה, מצורע שמת חלקית וכן הלאה) קבוצה שלמה שמטמאת למרות שיאנה קשורה למוות היא כל אלה העוסקים בהקרבת קרבנות לה' מחוץ למקדש. קבוצה זו כוללת את השורפים חטאות פנימיות, המתעסקים בהקרבת הפרה האדומה ובשריפתה, והמשלח את השעיר לעזאזל. שלושת המקרים הללו הינם המקרים היחידים שבהם התורה ציוות העלינו להקריב קרבן מחוץ למקדש ואלו גם שלושת המקרים היחידים של המתעסק בהקרבה שנטמא. (מפי הרב מרדכי פרידמן)

המשנה

אחרי ה'טיפול' בשעיר המשתלח ניגש הכה"ג לפר ולשעיר הפנימי:

1. קרע את הפר והשעיר והוציא את האימורים,
2. שם את האימורים בקערה (כדי להקטירם מאוחר יותר על המזבח)
3. קלע יחד את הפר והשעיר על מקלות ונתן לאחרים להוציאם,

טומאת השורף

ת"ק: משיצאו מהעזרה,

ר"ש: משתאחוז האש ברוב הבשר,

מקורם של שיטות התנאים

ת"ק: 'והוציאו מחוץ למחנה' – כתוב מחנה אבל להלכה מוציאו מחוץ ל3 מחנות – ללמדך שמטמא מרגע שמוציאו מחוץ למחנה אחד (מחנה השכינה - העזרה)

תגובת ר"ש: משם לומדים היקש מפרה אדומה לגבי המקום המדויק שבו שורפים.

שריפת חטאות פנימיות

הוצאת החטאות

1. הוציאו את הבהמה כשהיא שלמה,
2. רק בחוץ ניתחו (פרקו וחתכו) את הבשר,
3. לא הפשיטו את העור - בשום שלב.

מיקום השריפה – מחוץ ל3 מחנות

הכיוון:

ר"ש: בצד המזרחי (כמו פרה אדומה)

חכמים: בצד הצפוני (כמו כל מעשי החטאת)

המיקום:

ר' יוסי: מוציאים דשן ושורפים על הדשן,

ר' אליעזר בן יעקב: במדרון.

טומאת שריפת החטאת

את מי מטמאת:

רק את העוסק בשריפה עצמה (ולא את מדליק האש והמכין את העצים)

עד מתי מטמאת:

ת"ק: עד שנעשית אפר

ר"ש: עד שהבשר ימוך

ממתי מטמאת (דין זה הופיע במשנתינו):

ת"ק: מהוצאת הבהמה מהעזרה,

ר"ש: משיתאחוז האש ברוב הבהמה

בעולה סדר הדברים שונה:
מפשיט את העור, מנתח את הבהמה, מעלה את האברים למזבח.

1. 'וקרעו את העור ואת הבהמה' – יש להוציא הכל ביחד - אין למתח לפני ההוצאה

2. 'והוציאו את העור' – מקיש לעולה שגם בה נאמר ראש וכרעיים – מכאן שיש לנתח את הבהמה אחרי שהוציאוה,

3. 'וקרעו את העור' – כשם שפרשו בקרבו כך בשרו יהיה בעורו - אין להפשיט את העור

מקור דין הוצאה מחוץ ל3 מחנות

כתוב 3 פעמים 'מחוץ למחנה' (בפר כהן משיח, בפר העלם דבר, ובהוצאת הדשן)

ל' עבד י'עזר

ר"י: יש לשרוף על דשן,
ראב"י: יש לשרוף במקום מדרון

ייתכן שראב"י לא חולק על ר"י אלא מוסיף עליו

משנה

כיצד ידעו מתי נעשתה מצוותו של השעיר (רק כשנעשתה מצוותו יכלו להמשיך בעבודה):

ת"ק: תצפיתנים עמדו ונופפו בסודרים ברגע שהשעיר הגיע למדבר,
 ר' יהודה: מכובדי העיר ליוו את השעיר מיל, חיכו כדי הילוך מיל, וחזרו מיל (המרחק למדבר היה 3 מילים)
 ר' ישמעאל: לשון הזהורית הלבינה

לפי ר' יהודה לא צריך לחכות שהשעיר
 יגיע לצוק, מספיק שיגיע למדבר

ביאורי מושגים – בעמוד הבא

יומא סח: (תחילת הפרק) עד ע. (המשנה)

משנה

אחרי שהשעיר הגיע ליעדו היו עוברים לקריאת התורה:

1. הכה"ג יכל לקרוא בבגדי כהונה או בבגדים רגילים,
2. הספר היה מועבר לכה"ג מהשמש שמסרו לראש בית הכנסת שמסרו לסגן שמסרו לכה"ג,
3. הכה"ג נעמד וקרא בספר 2 פרשיות (ואז הודיע לציבור שכתוב עוד בספר) ועוד פרשה אחת בע"פ (בכתב – אחרי מות, ופרשת יוה"כ שבפרשיית המועדות של אמו, בע"פם פרשת יוה"כ שבפרשיית המועדות של פנחס)
4. מברך אחרי הקריאה 8 ברכות.

שריפת הפר והשעיר היו נעשים בזמן קריאת התורה:

ורק משום המרחק בין המקומות לא ניתן להיות נוכחים בשני האירועים.

אבל אם המקומות היו קרובים היה מותר לעבור מאירוע אחד לשני אין בעיה של העברה על מצות ברוב עם הדרך מלך.

היכן קראו בתורה: ת"ק (שבברייתא): בעזרת נשים, ראב"י: בהר הבית.

העברה זו נעשתה לכבודו של הכה"ג (ולכן לא ניתן לדעת האם מותר לתלמיד לכבד תלמיד בכיר ממנו בנוכחות הרב)

מתי מותר לדלג בקריאת התורה
א. כשהדילוג קצר (בכדי תרגום המתרגם)
ב. כשזהו אותו עניין

מדוע לא הוציאו ספר נוסף לקריאת פרשת פנחס:

ר"ל: לא לגרום לכה"ג לברך ברכה שאינה צריכה. רהב"י: כדי שלא יאמרו שהספר הראשון פסול,

חשש זה קיים רק כשאדם אחד קורא בשני ספרים, אולם כאשר שני אנשים קוראים בשני ספרים אין חשש של לעז

האם מותר להנות מבגדי כהונה

דחיה: הקריאה היא לצורך עבודה ולכן אין זה נחשב הנאה

ניסיון הוכחה א': קריאת התורה היא מעשה חול (שהרי התירו לו לקרוא בבגדיו) ובכל זאת התירו לו לקרוא בבגדי כהונה. מכאן שמותר להנות מבגדי כהונה

דחיה: אסור גם ללכת, המשנה דיברה על שינה בגלל ההמשך (שמותר לשים את הבגדים כנגד הראש)

ניסיון הוכחה ב': המשנה קבעה שאסור לישון בבגדי כהונה מכאן שמותר להנות - לאכול וללכת - עם בגדי כהונה

דחיה: שמו אותם כנגד הראש ולא מתחתיו

ניסיון הוכחה ג': המשנה קבעה שמותר לשים בגדי כהונה מתחת לראש, מכאן שמותר להנות מבגדי כהונה

הערות:

1. מכאן ראייה שמותר לשים תפילין כנגד הראש (ואין בכך ביזיון לתפילין)
2. גם לסוברים שאבטו של כהן הדיוט היה עשוי כלאים - אין איסור של שעטנז לשים עליו את הראש כיוון שבגדי כהונה קשים ולכן לא נהנה ממנו.

הוכחה סופית: הברייתא קבעה במפורש שמותר להנות מבגדי כהונה.

האם מותר להסתובב עם בגדי כהונה

אמנם שמעון הצדיק הלך לפגישה עם אלכסנדר מוקדון בבגדי כהונה אבל זה היה או משום עת לעשות לה' הפרו תורתך או שאלו היו בגדים הדומים לבגדי כהונה

הברייתא קבעה במפורש שאסור להסתובב בבגדי כהונה.

ביאורי מושגים

'משה אמר – האל הגדול הגיבור והנורא, בא ירמיהו ואמר: נכרים מקרקרין בהיכלו – איה נוראותיו!!! לא אמר נורא, בא דניאל ואמר נכרים משעבדים את בניו איה גבורותיו!!!! לא אמר גבור, באו אנשי כנסת הגדולה ואמרו אדרבה! זו היא גבורתו שכובש את יצרו, ואלו נוראותיו שאלמלא מוראתו היאך אומה יכולה להתקיים בין האומות'

ירמיהו ודניאל עשו מעשה דרמטי וחריף. הם שינו את נוסח התפילה שקבע משה רבינו! הקושי שבמעשה רק מתעצם לאור העובדה שבסוף אנשי כנסת הגדולה הצליחו להסביר את הנוסח למרות הקושי הרב שבו. הגמרא לא התעלמה מהשאלה הזאת והיא ענתה עליה תשובה מאוד חזקה:

'מתוך שידועים בהקב"ה שאמיתי הוא לפיך לא כיזבו בו!'

ירמיהו ודניאל חוו את החורבן על בשרם. ירמיהו ראה את החיילים הבבליים רומסים ברגל גסה את המקדש. הוא ראה אותם מתעללים באכזריות ביושבי העיר. הוא ראה אותם משספים בלי רחמים אלפי גרונות של ילדים. הוא ראה הכל. ירמיהו ידע שניתן ליישב את הקושיות אבל ירמיהו גם ידע שה' הוא אמיתי. ה' לא רוצה שנדבר איתו כשפינו וליבנו אינם שווים.

ויקראו שפא ספא ספא ספא

עם ישראל ביקש לבטל את יצר הע"ז ואת יצר העריות שגרמו לכל כך הרבה צרות.

לגבי יצר הע"ז ה' הסכים עימם והם ביטלוהו (למרות שליצר היתה גם השלכה חיובית שהרי הוא יצא מקודש הקודשים)

לגבי יצר העריות הבינו העם שלא ניתן לבטלו משום קיום העולם ולכן רק החלישו אותו שלא יהיה בין קרובי משפחה.

ויקראו שפא ספא ספא ספא

רב ורב גידל (לפי הירושלמי):
עזרא אמר את השם המפורש,

ר' גידל (לפי הבבלי):
עזרא תיקן שייאמרו במקדש בסוף הברכה - 'ברוך ה' א-להי ישראל מן העולם ועד העולם'

רב מתנא:
עזרא החזיר את הנוסח 'האל הגדול הגיבור והנורא'

הברכות שבירך הכה"ג

ברכת התורה (הברכה שמרכים אחרי קריאת התורה)

עבודה, הודאה, ומחילת העוון (כמו הנוסח שמברכים בתפילה)

על המקדש, על הכהנים, על ישראל (ברכות ייחודיות)

על שאר התפילה (רינה, תחינה, בקשה מלפניך על עמך ישראל שצריכים להיושע)

ביאורי מושגים – בעמוד הבא

יומא ע. (המשנה) עד ע: (ש3 מהסוף)

משנה

שלב ג':
אחרי שפשט את בגדי הלבן לבש **בגדי זהב**:

שלב ד':
אחרי שפשט את בגדי הזהב לבש **בגדי לבן**:

שלב ה':
אחרי שפשט את בגדי הלבן לבש **בגדי זהב**:

הקריב את אילו ואיל העם,
ר"א: הקריב גם את 7 הכבשים,
ר"ע: את 7 הכבשים הקריבו עם התמיד (בשלב א'),

הוציא את הכף והמחתה מקודש הקודשים,

הקריב תמיד של בין הערביים, קטורת, נרות,

כשסיים הכה"ג את העבודה לבש את בגדיו האישיים וליווהו עד ביתו.
וסעודת הודיה עשה הכה"ג לאוהביו על כך שיצא בשלום מקודש הקודשים

לפני כל שלב היה מקדש ידיו פעמיים וטובל.

זה הסבר רש"י.
הרמב"ם והרמב"ן סברו שתמיד של בין הערביים קרב בשלב ג' (בבגדי זהב - אחרי אילו ואיל העם)

אימורי החטאות הפנימיות לפי כולם: מקוטרים בשלב ג'

הדעות הללו סבורות כרב, שאיל הציבור המוזכר ב'אחרי מות' הוא איל הציבור המוזכר ב'פנחס'.
ראב"ש חלק על רבי וסבר שישנם שני אילי ציבור שונים

אלו הדעות של ר"א ור"ע כפי שהופיעו בתוספתא ובתנא דבי שמואל.
לגבי הכבשים מופיעים עוד שלוש הצעות:
ר"א לפי המשנה: הכבשים מוקרבים בשלב ג',
ר"ע לפי ר' יהודה: כבש אחד מוקרב בבוקר ושישה כבשים בערב,
ר"ע לפי ראב"ש: שישה כבשים מוקרבים בבוקר, וכבש אחד בערב,

טעמים של התנאים

טעמו של ר"א
קודם יש להקריב את הקרבנות של 'אחרי מות' ורק אחרי שמסיימים עימם מקריבים את הקרבנות של 'פנחס'

טעמו של ר"ע
הפר 7 הכבשים: בפרשת פנחס כתוב - 'מלבד עולת הבוקר' - מכאן שמוספי העולה קרבים עם תמיד של שחר,
שעיר החטאת: בפרשת פנחס כתוב - 'מלבד חטאת הכיפורים' - מכאן ששעיר החטאת קרב אחרי החטאות הפנימיות של 'אחרי מות',

מוספי יום הכיפורים
פר, איל, 7 כבשים - עולה,
שעיר - חטאת (חיצונה)

מתי מקריבים את המוספים

האיל
מופיע גם בפרשיית הכניסה אל הקודש (אחרי מות) לכן:
לפי כולם: מוקרב בשלב ג' (יחד עם אילו של הכה"ג)

הפר 7 הכבשים
מופיעים רק בפרשיית המוספים (פנחס):
ר' עקיבא: מוקרבים בשלב א' (אחרי תמיד של שחר)
ר' אליעזר: מוקרבים בשלב ה' (לפני תמיד של ערב)

שעיר החטאת
מופיע רק בפרשיית המוספים (פנחס):
ר' עקיבא: מוקרב בשלב ג' (אחרי אילו ואיל העם)
ר' אליעזר: מוקרב בשלב ה' (לפני תמיד של ערב)

ביאורי מושגים

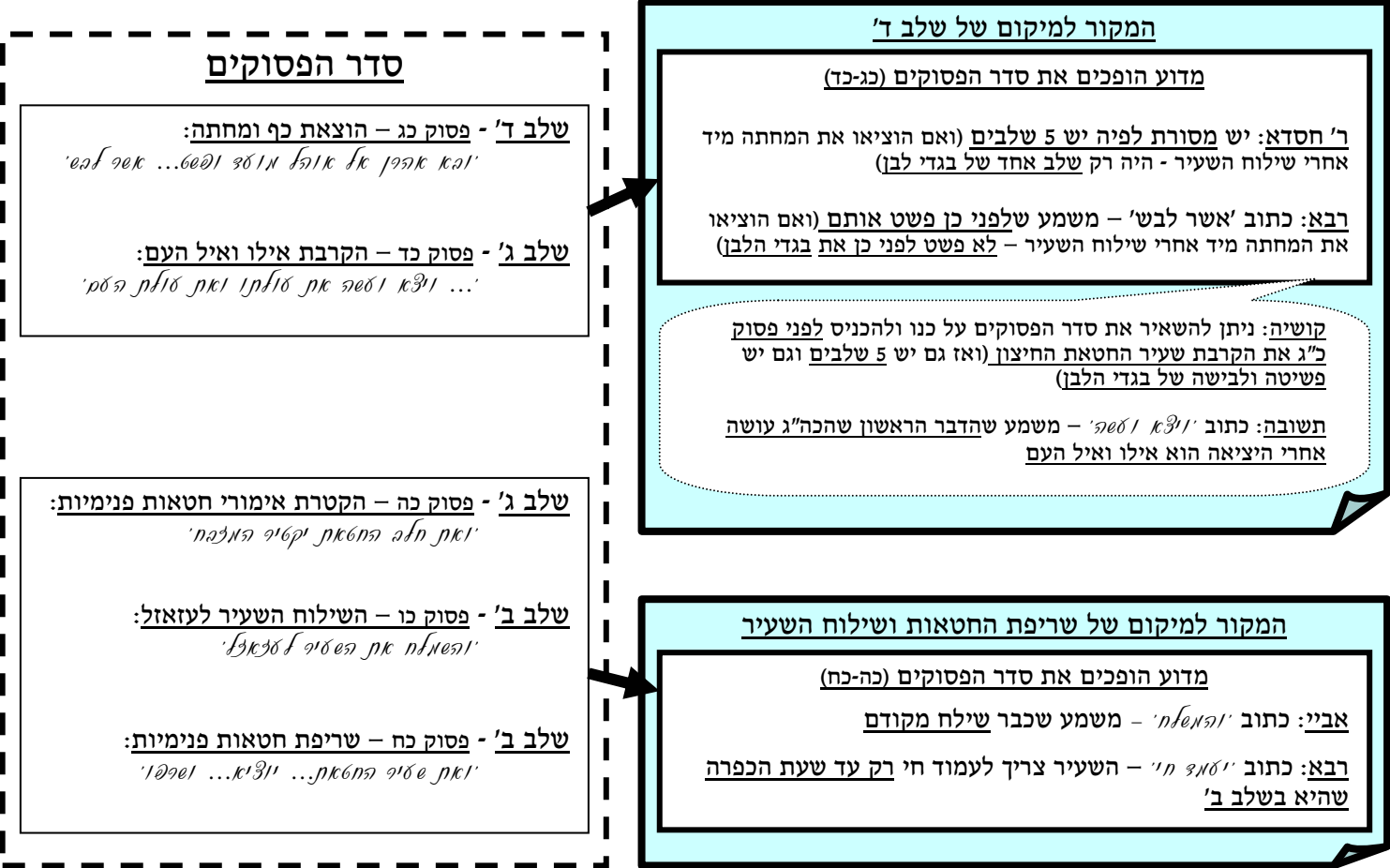
קרבנות יום הכיפור – בשתי פרשיות פירטה התורה את קרבנות יום הכיפור. פרשה אחת היא פרשת המועדות והמוספים (בפרשת פנחס) בפרשה זו פורטו כל מוספי החגים השבתות וראשי החודשים. פרשה שניה שבה מופיעים קרבנות יום הכיפורים היא פרשיית הכניסה אל הקודש (באחרי מות) בה מפורטת כניסת הכהן אל קודש הקודשים והקרבנות שהוא מקריב ביום זה. המוקד ב'פנחס' הוא יום הכיפורים שממנו נגזרים קרבנות היום. המוקד ב'אחרי מות' הוא הכניסה אל הקודש שממנה נגזרים קרבנות היום והצום של בני ישראל באותו יום. חכמים נחלקו ביחס שבין שתי הפרשיות (האם האיל המוזכר באחרי מות הוא אותו איל המוזכר בפנחס, וכן מתי מקריבים את קרבנות המוסף הנזכרים בפרשת פנחס)

יומא ע: (ש3 מהסוף) עד עב. (ש4 מסוף הצרות)

ביאורי מושגים
בגדי הכהונה – בגדי הכהונה היו מורכבים משתי דרגות מערכת של הכהן ההדיוט ומערכת נוספת של הכהן הגדול. המערכת של הכהן ההדיוט היתה בנויה ממכנסיים וכותנת שהיוו את הבגדים הבסיסים מכובע ומחגורה שהעניקו לכהן ההדיוט מכובדות ותפארת, המערכת של הכהן הגדול היתה מורכבת מציץ שעליו היה רשום שמו של ה' (כדי לחבר את הכה"ג לה') מחושן ואפוד שעליהם היו רשומים שמותיהם של בני ישראל (כדי לחבר את הכה"ג לעם ישראל) וממעיל תכלת (שסימל את המלכות) נקודה זו של קשר לה' ולעם ישראל באה לידי ביטוי באורים ותומים שקישרו את ה' לנציגי עם ישראל (המלך, אב"ד ומי שהציבור צריך לו)

ציטוט מהמשנה

שלב ד':
 אחרי שפשט את בגדי הזהב לבש בגדי לבן:
הוציא את הכף והמחתה מקודש הקודשים,

- תלמידי חכמים**
1. תלמידי חכמים נחשבים כשולחנו של הקב"ה - לכן הרוצה לנסך יין לקב"ה ישקה תלמידי חכמים,
 2. לתלמידי חכמים יש עדינות כמו נשים אבל חוסן פנימי כמו של גיבורים,
 3. תלמידי חכמים שמשכינים שלום (כדרכו של אהרן) חשובים יותר מכהנים גדולים המחרחרים מריבות
 4. אם אדם רואה שתורה פוסקת מזרעו - יידבק בתלמידי חכמים (ישא בת תלמידי חכמים)

ממה עשויים בגדי הכהונה

הבגדים הרגילים

החומר: פשתן

שזירת הפתילים: שש

רימוני המעיל

החומר: תכלת, ארגמן, תולעת שני

שזירת הפתילים: 8 מכל סוג – וביחד - 24

המעיל

החומר: תכלת,

שזירת הפתילים: 12

הציץ

החומר: זהב,

הציץ לא היה עשוי מפתילים

חושן ואפוד

החומר: תכלת, ארגמן, תולעת שני,

שש משזר (פשתן),

זהב,

שזירת הפתילים: 28

ממה עשויה הפרוכת

החומר: תכלת, ארגמן, תולעת שני,

שש משזר (פשתן),

שזירת הפתילים: 24

המשנה

בגדי כהונה

4 בגדי כהן הדיוט:

כותנת (חלוק),
מכנסים,
אבנט (חגורה),
מצנפת (כובע).

4 בגדי כה"ג (הנוספים ל 4 בגדי הדיוט):

חושן (בד שקבוע בו האורים והתומים)
אפוד (סינר)
מעיל (מעין חליפה)
ציץ (רצועה על ראשון).

שאלה באורים ותומים

מי שואל:
מלך, אב"ד, וכל מי שהציבור צריך לו,
מי נשאל:
כהן גדול הלבוש 8 בגדים

המקור:
1. 'בד' דבר הצומח בודד,
2. מסורת שעוגנה אחר כך
בספר יחזקאל

כתוב 5 פעמים 'שש' - ולכן
א. החומר פשתן,
ב. צריך 6 חוטים,
ג. הם צריכים להיות שזורים,
ד. כן הדין בכל הבגדים
ה. דין זה מעכב.

נלמד הקש מהאבנט של הכה"ג
'משזר' - 'משזר'
(האבנט מורכב מ - 4 מינים, כל
מין 6 חוטים. סה"כ 24)

כמו בכל בגד - החוט הבסיסי
שזור מ - 6 חוטים,
כיוון שכתוב כליל מכפילים את
החוט הבסיסי - ולכן יוצא 12

תכלת, ארגמן, תולעת שני, שש
משזר - 6 מכל סוג - סה"כ 24.

זהב - 4 חוטים (צריך לשזור
חוט זהב בכל אחד מ 4 המינים
שלמעלה)

סה"כ - 28.

תכלת, ארגמן, תולעת שני, שש
משזר - 6 מכל סוג

סה"כ 24.

יומא עב. (ש4 מסוף הצרות) עד עג: (סוף הפרק)

ביאורי מושגים

כהן משוח מלחמה – לפני יציאת העם למלחמה מינו כהן שתפקד כמעין הרב הצבאי הראשי. הוא הודיע לעם את ההלכות הקשורות למלחמה וחיזקם ועודדם. הגמרא דנה במעמדו של כהן זה.

דרשות על המקדש

ציונים כפולים

- 1. יש לתפור את המעיל בדרך שבה הוא לא יקרע, *כף יקרה* -
- 1. יש לחבר את החושן לאפוד בדרך שבה הם לא יפרדו, *כף יחבר* -
- 1. יש להכין את המוטות של הארון כך שלא יוכלו לצאת מהטבעות, *כף יכין* -
- 2. אסור לקרוע בגדי כהונה,
- 2. אסור להפריד את החושן מהאפוד,
- 2. אסור להוציא את הבדים מהטבעות,

מותר לבדים לזוז – אסור להם לצאת לגמרי

משמעות הביטוי - בגדי השרד

1. בזכות הבגדים האלו שורד עם ישראל,
2. הבגדים מוכנים על האריג ורק חלק קטן מהם (השרוול) משאירים (שורדים) כדי לתפור אחר כך.

משמעות הביטוי - עצי שיטים עומדים

1. כיוון עמידת העצים במקדש היה כפי גדילתם,
2. העמידו את ציפוי הזהב בעזרת מסמרים על העצים,
3. עצי השיטים יעמדו לנצח ועל אף הגלות, המקדש ישוב.

3 הכתרים שבמקדש

- הזר של המזבח הפנימי – מסמל את הכהונה – אותה נטל אהרן,
הזר של השולחן – מסמל את המלוכה – אותה נטל דוד,
הזר של הארון – מסמל את התורה – אותה כל הרוצה ליטול –

אוי לו לאדם שלומד תורה אבל אינו ירא שמים

1. התורה זרה לו,
2. אינו תלמיד חכם,
3. קרוי נתעב,
4. אין בכך שום תועלת,
5. יורש גיהנום בעולם הזה (לא נהנה ממנו) ובעולם הבא,
6. נעשית לו סם מוות.
7. התורה מייסרתו

בגדי כהן משוח מלחמה

ר' דימי: 8 בגדים (אבל ייתכן שמשום איבה לא יעבוד בהם במקדש)
 רבין: כשנשאל באורים ותומים (במלחמה): ב - 8 בגדים,
 כשעובד במקדש: ב - 4 בגדים.

מצאנו שלוש גישות לגבי איבה

- א. אין חשש כלל,
- ב. חוששים מכל מתחרה,
- ג. חוששים מזוטר ממנו (משוח מלחמה) אבל לא מעמית (כהן שהחליף את הכה"ג כשנטמא)

כיצד נשאלים באורים ותומים

1. השואל עומד כלפי הכה"ג, והכה"ג מביט על החושן,
2. שואלים בקול חלש (כמו חנה)
3. שואלים כל פעם שאלה אחת (ואם שאל שתיים עונים לו על הראשונה – אלא אם כן היה חייב לשאול שתי שאלות)
4. האותיות או בולטות (ר' יוחנן) או נעקרות ממקומן ומצטרפות (ריש לקיש)
5. גזרת אורים ותומים לא חוזרת (למרות שגזרת נביא יכולה לחזור)
6. כהן שאינו מדבר ברוח הקודש או שכינה אינה שורה בו – לא ניתן לשאול אותו.

בשמות השבטים חסרות האותיות ט' וצ' כדי לפתור זאת: ט' מופיעה במילים 'שבטי ישראל', וצ' מופיעה במילים 'אברהם יצחק ויעקב'

ביאורי המושגים – בעמוד הבא

יומא עג: (תחילת הפרק) עד עד: (שד מהסוף)

המשנה

<p><u>צירוף אכילה:</u> כל המאכלים מצטרפים</p> <p><u>צירוף שתיה:</u> כל המשקאות מצטרפים</p>	<p><u>שיעור אכילה:</u> תמרה גדולה (כותבת)</p> <p><u>שיעור שתיה:</u> מלא חלל פיו (מלא לוגמיו)</p>	<p><u>רחיצת פנים, נעילת נעליים של יולדת:</u> ר' אליעזר: מותרות, חכמים: אסורות.</p>	<p><u>5 איסורי יו"כ:</u> אכילה ושתיה, רחיצה, סיכה, נעילת סנדל, חנומיט החיטה</p>
--	--	--	---

מדוע כתוב אסור ולא כתוב חייב כרת:
 א. המשנה מתייחסת לחצי שיעור (שלפי ר"י אסור מהתורה ולפי ר"ל אסור מדרבנן)
 ב. המשנה מתייחסת לשאר האיסורים (חוץ מאכילה ושתיה) שאין עליהם איסור כרת.

קושיות על שיטת ר"ל

קושיה על ר"ל: הברייתא לומדת מפסוק שחצי שיעור אסור תשובה: זוהי אסמכתא בעלמא – האיסור הוא רק מדרבנן!

הנחת יסוד: שבועה לא חלה על איסור דאורייתא או דרבנן

קושיה: אם ר"ל אוסר חצי שיעור מדרבנן – כיצד חלה שבועה על חצי שיעור?
תשובה: שבועה אמנם לא חלה על איסור תורה, אבל היא חלה על איסור דרבנן.

קושיה: על שבועת העדות פטורים גם פסולי העדות מהתורה וגם פסולי דרבנן

תשובה: בפסולי עדות איננו מתחשבים באיסור אלא ביכולת המעשית להעיד.

חצי שיעור

ר' יוחנן: אסורה מהתורה, ריש לקיש: מותרת מהתורה (ואסורה מדרבנן)

↓

טעמו של ר' יוחנן: יש משמעות גם ל - ½ מהכמות. שהרי היא ראויה להצטרף לעוד ½ כדי ליצור איסור

טעמו של ריש לקיש: כתוב 'אכילה' – פחות מכשיעור אינו אכילה

מניין שעינוי הוא איסור אכילה ושתיה

מקור א': מקיש 'עניו' ל'כא אכילה לא תעשה'

נוסח 1: כשם שמלאכה היא מניעה פסיבית כך עינוי הוא מניעה פסיבית (ולא התענות אקטיבית של ישיבה בשמש וכדו')

נוסח 2: כשם שמלאכה היא דבר שנאסר במקום אחר כך גם עינוי הוא פעולה שנאסרה במקום אחר (ומריבוי הפועל ע.נ.ה. בכמה מקומות למדים על כל סוגי האכילה – אכילת איסור (פיגול, נבילה וכו'), אכילת היתר (חולין) ואכילת מצוה (תרומה))

מקור ב': 'והאגדת' את הנפש הפיא'

צריך עינוי שיש בו אבידת נפש

מקור ג': מקיש 'עניו' של יו"כ ל'עניו' שנאמר במן –

כפי שהעניו של המן היה באכילה כך גם העינוי של יו"כ (עינויים נוספים מוזכרים בתורה אולם נכון להקיש עינוי בידי שמים לעינוי בידי שמים)

ביאורי המושגים

צום יום כיפור – הגמרא מקישה את את העינוי של הצום לאיסור מלאכה ניתן לדייק מכך שאופיו של הצום הוא לאו דווקא עינוי וצער אלא סוג של שבתון והתנתקות מהעולם. ביר"כ אנו מתנתקים מהעולם לכן איננו עושים מלאה ואיננו אכולים ומתענגים. בדרך זו אנו מתנתקים מהעולם ומתנקים מחטאינו ועונתינו. התנתקות זו אינה מדיניות של קבע אלא צורך זמני ולכן יש חובה לאכול לפני יו"כ, ולכן מיד מיר"כ אנו נשלחים לטבע (חג הסוכות)

יומא עד: (שד מהסוף) עד עו. (ש4 ברחבות)

המן עצמו

1. המן היה עגול, לבן, ורך מאוד.
2. המן נבלע באברים ולא יצא מהם שום הפרשה (וי"א שהוא גרם גם לשאר האוכל (שקנו מהגויים) שיתעכל ולא יצא החוצה) – אבל אחרי שישראל התלוננו על כך הענישם ה' שיצטרכו לנקביהם (ומכיוון שהיו צריכים להתרחק כ - 12 ק"מ כל פעם היה בכך עונש רב מאוד)
2. המן משך את ליבו של האדם, והיו בו את כל הטעמים שהאדם רצה לטעום. (חוץ מ5 המינים (קישואים, אבטיחים, חציר, שומים, ובצל) שלא היה בו את טעמם או שהיה בו את טעמם אבל לא את המרקם שלהם.

ירידת המן

1. המן ירד יחד עם אוצרות נוספים תכשיטי נשים, תבלינים, אבנים טובות ומרגליות.
2. כשמשה עלה להר סיני ויהושע חיכה לו לבד – ירד ליהושע מן בפני עצמו.
3. על המן שמרה שכבת טל מלמטה ושכבת טל מלמעלה,
4. המן היה גבוה מאוד (פי 4 מגובה מי המבול) וראוהו כל מלכי העולם.

מדרגתו הרוחנית

1. המן ניתן כל יום - בעיקר כדי להגביר את הקשר והתלות בה', (אבל גם כדי שיהיה טרי וחם, ושלא יהיה קשה לסוחבו)
2. 'ויענך וירעיבך – ויאכילך את המן' - העינוי שבמן היה או בכך שלא היה בטחון במה יאכלו מחר או כיוון שיש פגם כשאוכלים בלי לראות מה אוכלים.
3. המן שימש כדי לברר מהי השייכות משפחתית של כל אחד (הכמויות של המן הותאמו לגודל המשפחה)
4. לפי מדרגת צדיקות האנשים כך היה המאמץ שנדרש כדי להשיגו ולהכשירו לאכילה.
5. המן הוא לחם של מלאכים (מלאכים אינם צריכים לחם ולכן הם אינם אוכלים אותו, אבל הוא אוכל מושלם שמתאים ליצורים מושלמים)

השלו

1. נפרש שכבות שכבות
2. השלו התבקש שלא כהוגן - ולכן א. התחייבו 'שונאי' ישראל כליה, ב. ניתן בערב ללא שיספיקו להכינו.
3. השלו הינו ציפור עם המון שומן.
4. ממנו לומדים דרך ארץ שאדם יאכל בשר בערב ולא בבוקר.

הערות שונות

1. מראה העיניים הוא מרכיב חשוב מאוד בהנאה של האדם ויש לו השפעה וחשיבות רבה מאוד,
2. כל הנותן עינו בכוס – או שכל העריות נראות לו כהיתר או שכל ממון האחרים נראים לו כהיתר,
3. העונש הגדול ביותר שהקב"ה נותן הוא ניתוק ממהשגחה האלוהית.
4. יש ואדם מקבל מתנות (שלוים) מהקב"ה, ולעיתים אין זה בזכותו אלא בזכות רבותיו.

יומא עו. (8 מהסוף) עד עז: (9)**ביאורי מושגים**

גבריאל המלאך – הגמרא מתארת את תיפקודו של גבריאל בתקופת החורבן. הגמרא קובעת שהוא פעל בניגוד להנחיות שקיבל כדי להקל על עם ישראל. תיאור זה בא להמחיש את המתח שקיים בעולמות העליונים בין האהבה שהשכינה חשה לעם ישראל לבין העובדה שבשל חטאי עם ישראל ניתנה למשחית רשות להשחית. מתח זה מייצג את קיומם של מידות שונות שבהם ה' מנהיג את העולם ואת הסתירה שעולה מהם לעיתים. מתח זה מבוטא בצורה מדהימה בקביעת הגמרא (ברכות ה) שה' מתפלל בכבוד ובעצמו. קביעה זו מבטאת את העובדה שיש מידה מסוימת שלפיה ה' מעוניין בהצלת עם ישראל אולם לפי מידה אחרת לא ניתן לעשות זאת.

המקור למספר העינויים

כתוב בתורה חמש פעמים עינוי (פעם אחת בפרשיית המועדות של פנחס, עפמיים בפרשיית הכניסה אל הקודש שב'אחרי מות', ועוד פעמיים בפרשיית המועדות של 'אמור') - מכאן שיש חמש עינויים.

המקור לאופי העינויים**מניין ששתיה נכללת באכילה**

כתוב 'בבבא מצאן אביין אכא... ואכא פה' - מכאן ששתיית שכר נחשבת אכילה (מניין לומדים ששכר הוא משקה משכר)

העובדה שאכילה נכללת כעינוי נלמדה כבר בדף הקודם.

מניין שמניעת סיכה (בשמן) היא עינוי

כתוב לגבי דניאל 'דניאל לא סכח' - והמלאך אחר כך אמר לדניאל - 'אשף נתת את אייבך לרפת סונך לפני א-לוהיך'

מניין שמניעת רחיצה (במים) היא עינוי

אפשרות א': הפסוק בדניאל חוזר על השורש ס.כ.ה. פעמיים - 'דניאל לא סכח' - מכאן אנו מרבים שדניאל גם לא סך בשמן וגם לא רחץ במים

למדנו מהפסוק 'מים קרים על נפש עיפה' - שעייפות היא העדר רחיצה

אפשרות ב': כתוב לגבי הבריחה מאבשלום - 'פדס פדס ודל וצמא' - ואחר כך אמר שלמה לאביתר (שברח עם דוד) 'וכי רפת סונך בכל אשף רפת סונך אבי'

מניין שמניעת נעילת הסנדל היא עינוי

כתוב לגבי הבריחה מאבשלום - 'דניאל פואק ית' - ואחר כך אמר שלמה לאביתר (שברח עם דוד) 'וכי רפת סונך בכל אשף רפת סונך אבי'

למדנו מהפסוק 'מנעי רגלך מיחף- שיחף היא העדר מנעל.

מניין שמניעת תשמיש המיטה היא עינוי

לבן השביע את יעקב אבינו - 'אס קסנך אס בנות'

יין - ליינ יש פוטנציאל של הרס (כשמזמימים בו), ופוטנציאל של בניה (כששותים אותו במידה)